

НАУКОВО-МЕТОДИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ Я.Я.ПОЛФЬОРОВА.

У статті розглянуто науково-методичну діяльність професора Я. Я. Полфьорова, та внесені їм цінні пропозиції в розробку змісту музичних дисциплін: «Програма мінімум з тонічного мистецтва»; перші кроки у налагодженні науково-методичної роботи в галузі тонічного мистецтва в Інститутах Народної Освіти а саме: нові форми і методи спрямовані на поліпшення процесу музичної освіти майбутніх викладачів музичних дисциплін педагогічних навчальних закладів.

Ключові слова: *музика та співи; музичні інструменти; музичні дисципліни; соціальний вихователь.*

В статье рассмотрена научно-методическая деятельность профессора Я. Я. Полфорова, и внесенные им ценные предложения в разработку содержания музыкальных дисциплин: «Программа минимум с тонического искусства»; первые шаги в налаживании научно-методической работы в области тонического искусства в Институтах Народного Образования, а именно: новые формы и методы направленные на улучшение процесса музыкального образования будущих преподавателей музыкальных дисциплин педагогических учебных заведений.

Ключевые слова: *музыка и пение; музыкальные инструменты; музыкальные дисциплины; социальный воспитатель*

The article considers methodological activities of Professor Y. Y. Polfyorova, and made valuable suggestions in the development of the content of musical disciplines "The Minimum Programme in the Tonic Art". The article also describes the first steps in organizing scientific and methodological work of the Institutes of Public Education, to be more precise: new forms and methods aimed at improving the process of music education of future music disciplines teachers who study at pedagogical educational establishments. The importance of the methodological approach to the study of theory and mastering the practice of musical education is shown. The necessity of proper understanding in the sphere of music, the ability to analyze every component of music education, combining the formation of future teachers' performing habits and skills with the universal music preparation are revealed. The state of teaching music disciplines and the quality of training teachers in pedagogical institutions and at the faculties of social education at the beginning of the 20-s are covered.

Key words: music and singing; musical instruments; musical discipline; social educator.

Постановка проблеми та її актуальність. Сучасний етап розвитку України спричиняє значні соціальні зміни у педагогічній освіті в цілому, та музичній зокрема. Особливе місце в музично-педагогічній освіті займає підготовка викладача музичного мистецтва оскільки, його майбутня професійна діяльність зорієнтована на час, коли закладаються основи духовності та культури дитини. В наш час важливо зберегти та опанувати найкращі здобутки педагогічної спадщини видатних вітчизняних науковців, музикознавців, педагогів-методистів для включення безцінного надбання в систему підготовки нових поколінь музично-педагогічних кадрів. Проблема музичної освіти і виховання молоді на національних музично-педагогічних традиціях, завжди була актуальною у вітчизняній педагогічній науці, розглядалася як важлива складова підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва.

Аналіз основних досліджень та публікацій. Вагомий внесок у розвиток національної музичної освіти студентської молоді зроблено педагогічною думкою України 1917-1933 рр., коли закладалися основи системи вищої музично-педагогічної освіти, здійснювалася підготовка національних кадрів в освітніх навчальних закладах різного профілю. Аналіз різних джерел свідчить, що в історико-педагогічному аспекті питання музичної освіти студентів досліджувалися в кандидатській дисертації Т. П. Танько та в докторській дисертації С. Г. Мельничука. Окремим напрямом підготовки майбутніх викладачів музичних дисциплін присвячені докторські дисертації та кандидатські дослідження Л. Арчажникової, Г. Падалки, І. Гринчук, Н. Дем'яненко, С. Деніжної, С. Дзвінки, В. Іщенко, С. Масного, О. Слепцової, К. Юр'євої та ін.

Мета статті. Розкрити та обґрунтувати наукову та методичну діяльність проф. Я. Я. Полфьорова в Інститутах Народної Освіти (ІНО).

Виклад основного матеріалу. У 20-ті рр. проф. Я.Я.Полфьоров був інспектором художньої освіти Наркомосу України, та поряд з цим проводив активну науково-методичну та викладацьку діяльність в вищих педагогічних навчальних закладах. На його думку, якість музичної підготовки вчителя у педагогічних закладах початку 20-х рр. не можна було визнати задовільною. Як свідчила тогочасна практика, музично-виховної роботи організатори дитячого життя майже не проводили, бо не мали необхідних знань та вмінь, а коли й мали то мінімальні (поверхові), що не давали змоги кваліфіковано викладати в школі музичне мистецтво й організовувати шкільні хори.

Я. Полфьоров вважав, що для покращення стану викладання музичних дисциплін, які визначалися за навчальним планом ІНО, роботу треба було скерувати в такий спосіб, щоб вивчення теорії та оволодіння практикою музичного виховання мали конкретний методичний вихід. Для цього необхідно щоб тонічне мистецтво (співи та музика) викладалося не випадковим характером, а було для студентів обов'язковою навчальною дисципліною[4].

Я.Полфьоров також зазначав, що в більшості випадків студенти приходять у музично-педагогічний заклад, не знаючи музичної грамоти і музики взагалі. Між тим ці дисципліни вводяться у навчальний план з методичних міркувань, оскільки майбутньому педагогу соціальному-вихователю доведеться керувати самому цими предметами в школі та ув'язувати їх із навчально-виховним комплексом інших шкільних дисциплін. Він радив розділити викладання музичних дисциплін на дві частини: набуття студентом певного мінімуму теоретичних знань, практичних умінь і навичок в галузі музичної освіти, а також засвоєння спеціально-методичних знань і технічних навичок, методичних засобів і прийомів у тих формах і обсягах, які необхідні для майбутнього соціального вихователя. Сюди входили також засоби та форми організації позакласної роботи з музики в школі та клубна діяльність[3].

У січні 1927 р. у Києві в ІНО відбулася конференція педагогічних закладів з навчально-методичних та методологічних питань, на якій було прийнято резолюцію про стан викладання музично-вокальних дисциплін. Співам та музиці відводилося важливе педагогічне, культурне та громадське значення, як рівноправній дисципліні в навчальному плані педагогічних закладів. Конференція ухвалила рішення видавати готові до друку підручники та подбати про складання нових підручників з таких дисциплін, як методика музичного виховання, ритміка та слухання музики. Ці заходи були одним із перших кроків у налагодженні науково-методичної роботи в галузі тонічного мистецтва. [1;с.78;4].

Цінні пропозиції в розробку змісту музичних дисциплін вніс Я.Полфьоров, який надав особливого значення вивченню тонічного мистецтва в системі соціального виховання. У своїх рекомендаціях щодо підвищення якості викладання музичних дисциплін, визначених навчальним планом, «Програма мінімум з тонічного мистецтва ІНО факультет соціального виховання» з пояснювальною запискою, представлену для більш глибокого засвоєння матеріалу з тонічного мистецтва та полегшення праці студентів обов'язково вивчати на всіх курсах ІНО гру на музичному інструменті. Елементарне ознайомлення з музичним інструментом та технічне оволодіння ним повинно було досягти такого рівня, щоб майбутній учитель міг на заняттях з учнями повноцінно продемонструвати дидактичний музичний матеріал та вільно акомпонувати співові[5, с.249].

Автор приділяв співам як ефективному навчально-виховному засобу першорядне місце в системі соціальної освіти, і тому учитель на його думку, повинен бути універсально підготовленим. У своїй праці він важливу роль відводив методиці постановки голосу та оволодінню різними типами дихання, як основі правильного і легкого співу, поряд з цим майбутньому працівникові соціального виховання необхідно володіти не тільки теоретичними, а й практичними уміннями і навичками користування правильно поставленим розмовним голосом для роботи в різного типу

аудиторіях. Адже голосове навантаження педагога досить велике, і щоб його витримати, необхідно мати професійно поставлений голос[2].

Я.Полфьоров приділяв особливе значення організації студентського хору в ІНО, оскільки хорові співи є основою розвитку слуху, набуттю музичної грамотності, формуванню виконавських умінь та навичок майбутніх педагогів. Проте обов'язковим мав бути хор тільки для студентів, які мали голосові здібності. Робота з хоровим колективом проводилася в позалекційні години два рази на тиждень, щоб не зашкоджувати загальному навчанню студентів, які мали голосові здібності. Методика хорового співу, зокрема шкільного, покликана була дати студентам знання з курсу методики викладання співів та музики в молодших і старших гуртках трудшколи: загальнодидактичні правила проведення слухання, методику навчання хорового співу. Майбутній організатор дитячих хорів мав, на його думку оволодіти основними прийомами диригування, вивчати хорову літературу та дитячий репертуар, засвоїти загальні поняття про організацію хору та основи диригентської справи[5].

До змісту теоретичної музичної складової у «Програмі мінімум з тонічного мистецтва» педагог також включав теорію та історію музики. При вивченні теорії музики професор радив викладачам під час занять виконувати зразки вітчизняної хорової та інструментальної музики. Я. Полфьоров у зміст спеціально-методичної складової включав спеціальну програму із сольфеджіо, яка передбачала виконання вправ у скрипковому та басовому ключу на 1, 2, 3,4 голоси, при цьому вправи на один голос мали виконуватися ритмічно у вигляді маршування. Студенти повинні були ознайомитися з типами дихань як основі правильного й легкого співу, виробити чітку дикцію, знати діапазон і регістри дитячих та дорослих голосів із загальними порадами щодо бережливого ставлення до голосового апарату. До складу програми професор вважав педагогічно доцільним включати вивчення музичного матеріалу з літератури дошкільного, шкільного та позашкільного

віку, зразки народних, військових, революційних пісень та вітчизняної класичної музики[5].

Висновки і перспективи подальших досліджень. Одним із принципово важливих теоретичних питань розвитку музичної освіти студентів вищих педагогічних навчальних закладів України в нових соціально-економічних умовах після 1917р., була розробка змісту музичної освіти. Відомий український педагог та науковець, професор Я. Я.Полфьоров плідно працюючи у різних педагогічних навчальних закладах України, вніс певний внесок у розробку змісту музичної освіти студентів різних спеціальностей. Я. Я. Полфьоров приділяв особливу увагу природньому інструменту-голосу майбутнього педагога, а саме, він вважав за необхідне ознайомлення студента з типами та видами хорів, методикою вокально-хорової роботи з різними віковими групами, будовою голосового апарату, класичною музичною літературою та фольклорними пісенними зразками. Методи й рекомендації педагога-науковця були викладені у продуману систему, яку можна застосовувати викладачам на сучасному етапі підготовки майбутніх викладачів музичного мистецтва, вони є педагогічно доцільними та актуальними і в наш час.

Література.

1. Кузьмічова В.А.Музична освіта студентів педагогічних навчальних закладів України(1917-1933рр.). Дис...канд..пед.наук. Спец.13.00.01-теорія та історія педагогіки ХДПУ ім. Г.С.Сковороди.-Х.-2000.-190 с.
2. Полфьоров Я.Мистецтво в комплексі//Шлях освіти.-1926.-№6-7.-С.65-84.
- 3.Полфьоров Я. Мистецтво в педвузі//Шлях освіти.-1926.-№4.-С.88-98.
4. Танько Т.П. Музично-педагогічна освіта в Україні.-Х.:Основа,1998.-192.
5. ЦДАВО України .Ф.166.Оп.6.Сп.8996.Ч.2.С.249-250.